

III НАУКОВІ ЧИТАННЯ ІМЕНІ АКАДЕМІКА Я.ІСАЄВИЧА

Традиційно в березні у Львові відбуваються щорічні наукові читання, приурочені до дня народження видатного українського історика, довголітнього директора львівського Інституту українознавства імені І.Крип'якевича НАН України, голови Міжнародної асоціації українців та Українського національного комітету істориків, закордонного члена Польської академії наук Ярослава Дмитровича Ісаєвича (1936–2010 рр.). Цього року науковий захід відбувся 7–8 березня. Попередні читання проходили в дещо іншому форматі: якщо на перші (2011 р.) прибули головно наукові друзі, колеги та учні Я.Ісаєвича, щоб обговорити ті історичні й культурологічні питання, над якими в останні роки працював учений, поділитися спогадами про нього¹, а другі (2012 р.) відбувалися у вузькому колі співробітників інституту та стосувалися насамперед історії книговидання в Україні, то нинішній форум істотно розширив свої тематичні рамки й коло учасників.

Усього до програми щорічних читань² увійшло 94 доповіді, які виголосили вчені – представники практично всіх наукових установ Львова, київських академічних Інституту літератури імені Т.Шевченка, Інституту історії України й Інституту української археографії та джерелознавства імені М.Грушевського, а також Національного університету «Києво-Могилянська академія», Кам'янець-Подільського національного університету імені І.Огієнка, Одеського національного університету імені І.Мечникова, Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича, Донецького юридичного інституту, численні закордонні гості з Нью-Йорка, Ессена, Відня, Варшави, Мінська, Полоцька, Москви, Санкт-Петербурга та Пермі. Проведення такого масштабного наукового форуму було б неможливим без допомоги співorganizаторів – Наукового товариства імені Шевченка, Львівського історичного музею, Львівської картинної галереї, Львівської обласної універсальної наукової бібліотеки та Центру міської історії Центрально-Східної Європи, що надали свої конференц-зали для пленарного та дванадцятьох секційних засідань. Ще однією особливістю щорічних читань стала участь у них учасників міжнародного проекту «Нова культурна історія Центральної і Східної Європи: Критичні питання та переоцінки», сесія котрого в той час відбувалася на базі Інституту українознавства імені І.Крип'якевича НАН України.

Широкий тематичний спектр заходу було сформовано навколо нових інтерпретацій джерел середньовічної та ранньомодерної історії України, міждисциплінарного вивчення культурної історії читання, писання та усної комунікації, пошуку нових підходів до дослідження взаємозв'язку соціально-політичних, націєтворчих та культурних, зокрема літературних, процесів у XIX–XX ст., аналізу взаємовідносин влади та інтелігенції в модерну добу.

Виголошені на пленарному засіданні доповіді розкрили особливості творення суспільних дискурсів та ідентичностей у національному загальноукраїнському, регіональному галицькому та локальному львівському контекстах. Оскільки читання

¹ Литвин М.Р., Середа О.В. Наукові читання імені академіка Ярослава Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.) // Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича Національної академії наук України в 2011 р.: Інформаційний бюлетень. – Л., 2012. – С.192–197.

² [Електронний ресурс]: www.inst-ukr.lviv.ua/news/news/?newsid=294

відкрилися напередодні Шевченківських днів, то у своїй вступній доповіді почесний гість заходу академік НАН України *М.Жулинський* (Київ) зупинився на значенні спадщини геніального поета для українського націєтворення, а відтак на громадській відповідальності вітчизняних учених гуманітарного профілю за сучасну політичну й культурну ситуацію у країні. Далі один із найавторитетніших сучасних північноамериканських дослідників східноєвропейської історії та культури професор Нью-Йоркського університету *Л.Вулф* представив своє нове дослідження, присвячене культурному конструюванню уявлень про австрійську провінцію Галичину. У блискуче ілюстрованій доповіді він розкрив цікаві паралелі між природознавчими та історичними студіями першої половини XIX ст. У рамках читань відбулася перша на Європейському континенті презентація англomовної книги цього автора – «Ідея Галичини: Історія і фантазія в габсбурзькій політичній культурі» (Стенфорд, 2010 р.). А завершила пленарне засідання, що мало справді міждисциплінарний характер, доповідь завідуючої відділом української мови Інституту українознавства імені І.Крип'якевича НАН України *Н.Хобзей* (Львів), в якій вона показала численні взаємовпливи національних та регіональних культур на прикладі мовної поліфонії дорадянського Львова.

Характерно, що практично над усіма порушеними на пленарному засіданні питаннями свого часу плідно працював академік *Я.Ісаєвич*, хоч жодне з них і не було у центрі його основних наукових зацікавлень. Саме збереженню й поширенню атмосфери міждисциплінарного діалогу, практики вивчення різних аспектів культурного життя у взаємозв'язку з соціальними та політичними процесами, а також унікальної культури наукового пошуку й діалогу, яку постійно культивував у середовищі своїх колег та учнів незабутній *Ярослав Дмитрович*, і слугували цьогорічні читання його імені. Ще не так давно, напередодні свого 70-літнього ювілею, *Я.Ісаєвич* закликав до теоретично осмислених дискусій між представниками різних поколінь українських істориків, культурологів, літературо- та мовознавців – тими, що стоять на засадах «народництва, поєданого з позитивізмом», і тими, що перебувають під впливом концепцій постструктуралізму³. Нагодою для таких дискусій і стали подальші секційні засідання.

У рамках читань відбулося також засідання Комісії НАН України з вивчення українсько-польських історичних та культурних зв'язків. На заході, що проходив у палаці Потоцьких, головували академік *М.Жулинський* (Київ) і професор *М.Литвин* (Львів). Тут обговорювалися актуальні питання українсько-польських відносин новітньої доби, зокрема етнополітичні витоки й наслідки воєнно-політичних протистоянь на Холмщині, Волині та Галичині в роки Другої світової війни.

Нетрадиційним завершенням читань стала публічна лекція «Гуманізм: минуле – сучасне – майбутнє», виголошена для великої аудиторії зацікавлених слухачів відомим німецьким дослідником проблем історичної свідомості й міжкультурного діалогу *Й.Рюзеном* (Ессен).

Матеріали III наукових читань імені академіка *Я.Ісаєвича* будуть опубліковані у випусках наукових збірників Інституту українознавства імені І.Крип'якевича НАНУ «Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність» та «Історичні і культурологічні студії», «Новітня доба», «З історії західноукраїнських земель».

³ *Ісаєвич Я.* Pro domo mea // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип.15: Confraternitas: Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича. – Л., 2006–2007. – С.24.